ISBN 86-907633-0-9
9 798690 763305

Драгутин Кнежевић Круница ВОЈВОДА МОМЧИЛО

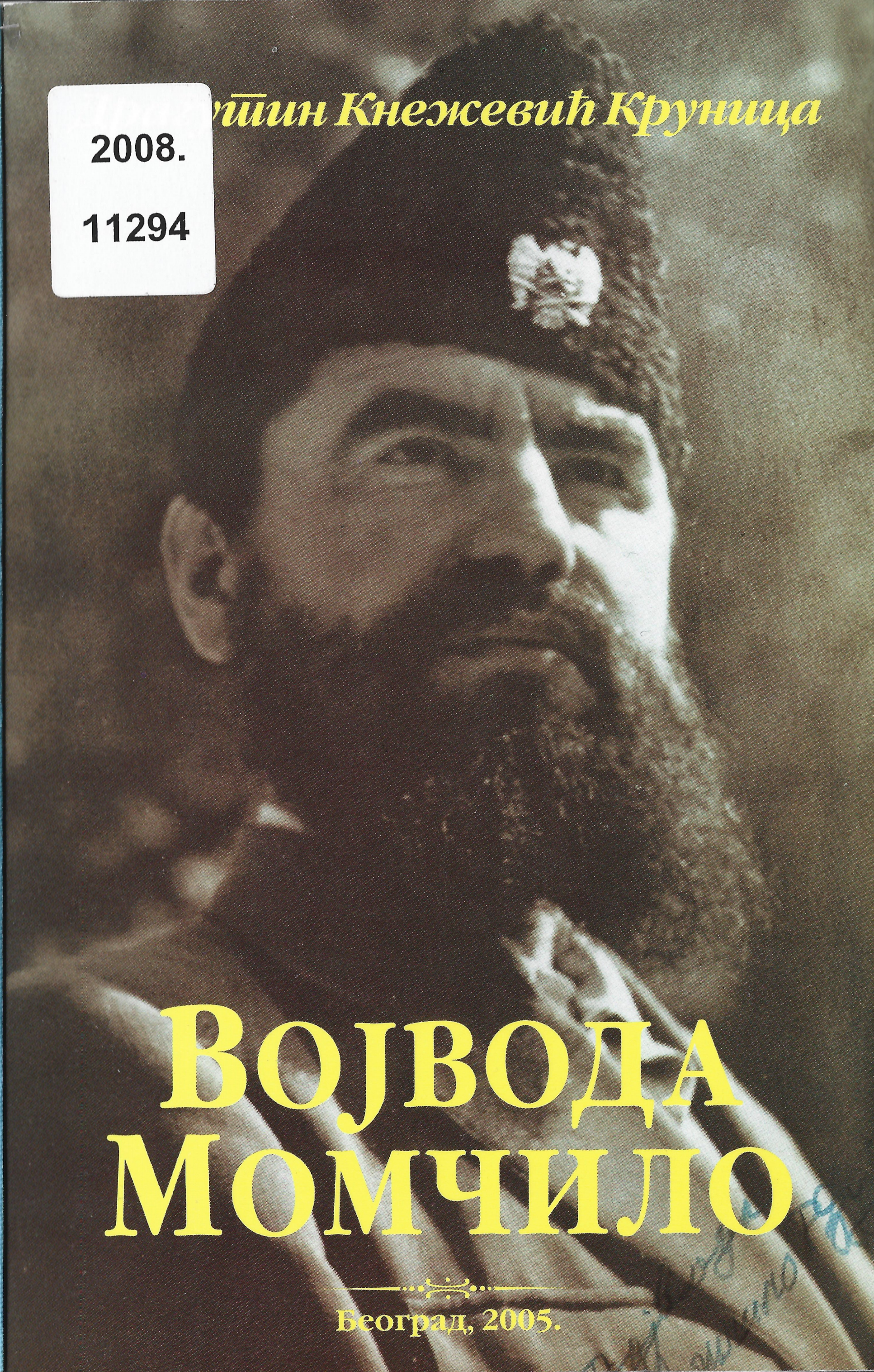

Драгутин Кнежевић Круница

2008.
11294

ВОЈВОДА МОМЧИЛО

Београд, 2005.

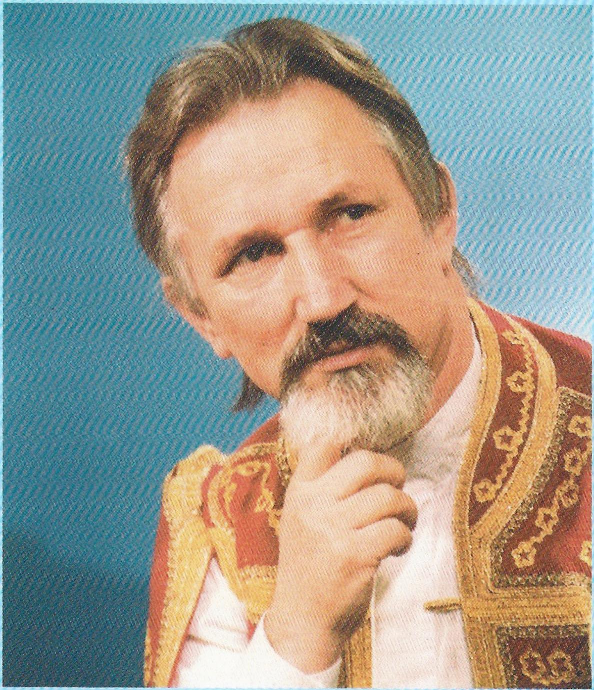

Драгутин Кнежевић Круница, књижевник,
завршио Војну академију и Правни факултет.
Као националист и монархист разрешен...
Дугогодишњи професор Прве гимназије у Сарајеву.
Прогнан 1974. године... Рођен у Стрмици код Книна
на Видовдан 1940. год. Крштен руком тада свештеника,
(а касније Војводе) Момила Р. Ђујића.
Зачет негде на прузи у Ваљевској нахији,
где му је отац Симеон, звани Круница,
у то и предходно време радио као кувар
пружним радницима фирме »Вагнер«... и ...
Пише поезију и прозу, рецитује (а Богме и запева)
српске отацбинске песме. Члан је Удружења
књижевника Србије. Учествовао је на многим српским,
европским и светским манифестацијама (Италија,
Аустрија, Енглеска, Канада, САД, Аустралија...).
Ово је његова дванаеста књига.
До сада је објавио: »Свете нити« – 1963,
»На оштрацу« – 1971, »Ватре« – 1983, »Неухватљиво
време« – 1984, »Буђење« – 1985, »На дугом путу« – 1987,
»Оде земља Стефанова« (роман – 1987, »Триф, траф,
труф« (за децу) – 1988, »Васкрс ђенерала« – 1994,
»Српска зора« – 1995, »Не дам огњишта« – 1996. год.
Превођен на италијански и енглески језик.

Војвода Момчило, Давид Дамјановић
и Драгутин Кнежевић Круница

Драгутин Кнежевић Круница гост Војводе Момчила

4 Eu

Драгутин Кнежевић Круница
ВОЈВОДА МОМЧИЛО

<36636110360012

<36636110360012

Bayer. Staatsbibliothek

NB

08oct4/1700

Драгутин Кнежевић Круница

ВОЈВОДА МОМЧИЛО

Београд, 2005.

ВРАТИ СЕ, ВОЈВОДО, ЈЕР НАША ЈЕ НАДА БЕСМРТНА

(Слово уз поетско дјело »ВОЈВОДА МОМЧИЛО«
Драгутина Кнежевића Крунице)

Оно што човјеку завичај дарује, то пјесник богатије и оплемењеније враћа. Тематски ова Круничина поема је, колико артикулисани епски језик и дозив недавне крајишке историје, толико и дубоко емотивна порука непролазне захвалности Команданту и јунацима Динарске четничке дивизије, који су досмртно стајали на бранику Вјере и Племена. О тој борби и њеним људима, њезин недостижни горостас Народни Војвода Момчило каже:

»Били смо усамљени као на отоку смрти.
Много је душмана – требало их је савладати.
Много је искушења – требало их је надвладати.
Много је рана – треба их преболјети.
Много је страдања – треба им одољети.
А побједа је била вазда на страни оних који су уз Бога и стоје и живе по Његовим законима Истине, Правде и Слободе.«

Отпор вођен духом Светосавске Вјере и националних увјерења пронађе пут и кроз иглене ушице, јер га воде људи за којима се не повлаче погубни идеолошки свлакови и њихови туђи наноси. Изнад њих је био само Крст мучеништва, испред Слобода, а једино оружје чојство и јунаштво. То је борба којом се на своје тијело преузимају Христове ране које постају најмоћнији штит Богобојажљивих. То је борба Српских четника који »вјерују да постоји

само један Српски народ, који је повезан заједничком судбином«.

А »четништво је добра идеја... Оно је израз Српске мисли и воље, обичаја и народне етике. Четништво је наставак Српске историјске борбе за Слободу, борба хајдука и ускока... Четништво је одраз дугог временског периода Српског народног страдања и као такво оно је било противник свих унутрашњих елемената и утицаја, који су имали посебног интереса у односу на Српски народ. Кроз своју мукотрпну историју Срби су, (...), одувијек изнад свега сањали и прижељкивали духовно уједињење цјелокупног Српског народа у једној снажној Србији.« (Н. Плећаш).

Српско четништво је вјечно, као што је вјечан и Српски народ, док год у оквиру свога национа Светосавским опредјељењем и увјерењем брани своје Име, или како то својим непорочним животом свједочи Народни Војвода Момчило: »У борби за Крст и Слободу, ми се морамо враћати на путеве наших предака; свједочити свуда нашу Вјеру у Бога и ријечју и дјелом; стајати одлучно уз мученичку матер Цркву и чувати духовно јединство.«

Тешко ми је превалити преко језика да је ово понајбоља Круничина књига (међу добрим књигама најтеже је изабрати најбољу), али сам сигуран да је пред нама есенцијална, згуснута поетска суштина крајишког четништва датог у памтљивом и трајном пјевању усађеном попут оштра сјечива у народну судбину. Биће то наша нова књижевно-историјска попутвина – *народна читанка* – која трајно улази у орбиту народног памћења.

Пјесник зна и дубоко осјећа да се код Срба »...Национална историја тек уношењем у пјесму претворила у националну својину и тако била очувана у

живом предању.« (Л. Ранке). На том предању темељи се »... поправак свијета (који) почиње поправком мисли«, јер »... Неће земља донијети спасење (човјеку) но он земљи.« И како то све масовније примјењују Крајишници, десиће се то и са Крајином – временом земљом нашег постања – која тек са ударом духовног огњила, може да нас грије ватром народног Војводе Момчила.

Ово пјеваније Драгутина Кнежевића Крунице, пјесника и књижевника је и »свједочанство, и надгробница и будница и *главна духовна веза између предака и потомака,* ма гдје они били.« (Д. Иванић).

Нико тако обухватно и толико дубоко као народ Православне Далмације и Југозападне Лике није осјетио да опстанак на својим етничким стаништима и историјским просторима може темељити и чврсто везати само за најиздашније дарове српске народне традиције пробране из богате ризнице СветоСавског благодарја. У историјској свијести крајишких Срба, у њедрима свог духовног бића, у широком овалу свог Православног духовног утемељења, омиљени стрмички парох и истакнути народни трибун Книнске крајине – потоњи српски Народни Војвода Момчило – *постао је и и остао најпрепознатљивије оличење снаге и чистоте народних надања.*

Са злом надошлим временима идеолошког утамничења српског народа, уз свеобухватан прогон и затор СветоСавске вјере, Његово име било је лажно ибездушно анатемисано. Он и Његови саборци – *свети ратници за опстанак народног Имена и Вјере – немилосрдно и темељито су прогоњени из Народног памћења.*

Човјек који је био у сталној потрази спасења свога народа – у вјечном чеоном судару са гладним

курјацима, под неизоставним потјерницама, честим пећинским коначиштима – читав живот утроши да од шуме одвоји ораницу, од камењара кошаницу, од звјерињака пашњаке – отет му је завичај да би Његовом народу био ишчупан корјен постојања.

Живот су му богатиле празнивреће српских неродица, сталне несанице Божијег пастира на студеним плочама вучидолова и зато никада није био у мимоходу, или ван било којег српског непочинпоља.

У нашем поратном невиду, понајприје у невиду 27. фебруара, на српским погледалима – по висовима Динаре, Тромеђе и Л. Пљешевице – спорадично и бојажљиво паљене су ватре које су гријале српске душе, а онда све куражније и гласније, пропланцима Тромеђе разлијегале су се пјесме које су из прогона позивале народног заштитника Војводу Момчила на повратак старозавичајном огњишту. То је вријеме које је проговорило чобанским зовиним свиралама, некад чобанчета, а сада уваженог пјесника и књижевника Крунице, измакле из породичне стрепње која се у злим временима једино повјеравала њедрима топлог огњишта камените земље. Проговорила је дјечија душа тајном родитељског дома у којем су се знамења његове дивизије чувале као породичне реликвије, а сјећање на Војводу преносила са старијих на млађе као народно предање.

Често су нам жене храбрије од мушкараца, а Срби су неискорјењив народ јер су им матере стожерни ослонац њихових огњишта. Мада је Народни Војвода Момчило, након »трајног« изгона за којим су летјеле смртне потјернице, тајно и трајно живи запретан у памћење честите кумовске куће Кнежевић – временом се уселио у душу своје Крајине – као што се пресељењем у Царство Небеске Србије, поново враћа у нераскидиви њен загрљај, светачки чист, без моралних вена на свом часном образу и племенитој души.

Човјека којег је прогонио рашљаст језик и дуга рука искључивости једне самодовољне идеологије – која је српском народу, поред националних ивичњака, раскопала и огњиште, а на опустјелу крчевину и њене забране навратила свеопшти потоп – трајно улази у будућност српског народа. Читавим овоземаљским мучеништвом подизао је своју Небеску »гробницу«, како би на земљи, међу Србима, вјечно одржавао СветоСавску свјетлосну зубљу, јер »Црква му је Божје надахнуће, а пут му је српско васкрснуће.«

Гусларском струном памћења (јер што у њене струне није уплетено није ни било) *пјесник исчитава тапију завјештања.* На ватри тог језика исписани су десетерци поеме, који мјехови народне воље распирују и вежу за своју судбину – уткајући се у свеопшти »народни геније који је врло памтљиво обухватио васцијелу Крајину.«

Тако се, негдје притајена иза греде градиве, рђи отима кубура ђеда Лазарине, као што се живим поменом на свог Војводу српски народ Крајине отима своме самозаборaву. И као што злато претходно мора проћи кроз ватру, тако и народ само преко патње и страдања долази до свог васкрса.

»Морамо утврдити духовну и националну снагу на темељу подвижника и ратника за вјеру Православну.

Бог је са нама и нико нам ништа не може. Дакле вратимо се Богу, вратимо се себи на путеве наших славних предака, у борби за Крст и Слободу, у

обнови спске државе, сложни и национало и духовно« Ето најпотпунијег и једино могућег кумовског одговора у предпоемској пјесми за пјесникову тврдњу: »Научи нас што је будућност, што бејаше и што ће доћи...« То је Народни Војвода Момчило – штит Крајине и духовна стријела народа »који своју историју носи са собом« – прибјежиште свих унесрећених и уцвијељених – једина круна могуће српске наде.

Крајина је земља без међа, а Крајишници Божија чељад којој је љубав најпозванији громобран против мржње и зато осим Бога немају другог господара, а сем Војводе и својих Светих немају вјернијих и прижељнијих Небеских поклисара.

Још за земног живота Војвода је међу Србима Крајине пао у нераскидиве окове легенде, подигао се до највиших врхова свесрпске митологије. Постао је најпрепознатљивији народни биљег и незамјенљив путоказ – трајно ушао у будућност српског народа Крајине. И како то обично бива, оне који за живота »отме« легенда, најчешће се, пресељењем Небеско царство, свом вјерујућем народу враћају као Свети. И зато пјесник Круница домаћински дочекује добродошлицом: »Добро дошао Крститељу! (...) Сјатило се јато (...) На Божићну цицвару и жлицу обредницу (...) *О, како је лијепо вјеровати да ће јато поново долетјети.«*

Тромеђа, Крајина, српски народ у цјелини чека свог Свеца Крститеља.

Војвода је у миру СветоСавски ратник, у рату витешки духовник – увијек чувар и заштитник народног Имена...

Али, шта се деси на простору и временима која су нас завадила саме собом: »Боже Свети, зар је то судбина да удара Србин на Србина...« – у самом

жижишту деветог круга пакла, у овом наказама изопаченом вијеку, разапела су нас на Крст мучеништва. Сама Крајина је разапета Тромеђа стамена и једнородног народа на каменој поребрини СветоСавског поднебесја чије се остојање духовне и вјерске темеље најпозваније ослања Равногорско скровиште јединствене српске куће. Јер, и Крајина је стална Радунова кула у којој су, са српским пострадањем, заједно Момчило као Радун, а Зорка као Љубица...

Док неправде продужено трају, а смрт се све учесталије залијеће и све бројније узима ујам од српског живота – *толико све роднијом и стварнијом бив вјера у Његов повратак из митског* свијета легенди на донебесно узнесену СветиГору Динару...

Оно што човјек изгуби у души, у животу на земљи већ је давно изгубио. Наш пјесник Круница није ударао пречицама живота. У табанима је вукао трње проповједника Љубави, Добра и Истине, а те стазе земаљски живот каменује. Путници који их пређу су очишћени, истребљени од примјеса гријеха којима је ово вријеме подлегло, а људи их за времена не препознаше. Гдје год да га је живот хранио својом тврдом кором непокора, висио је о златној нити објешен над судбином родне Тромеђе, тамо »ђе се никад не зна на коме је царство« – коз'јем рогу историје ђе ђаволи ратно сјеме крију«, тек само за голи живот дигнут изнад Дерала док дријеши очи Небеској Свјетлости да обасја све наше Мрачаје. Моја зерица свједочи колико је пјесник Круница којег је судбина српског народа пронашла да да гласа о нашем пострадању, био горљив присталица крајишке накане, да се још за живота, поред Цркве Лазарице у Далматинском Косову, подигне земаљски биљег Војводи Момчилу. Била је то

идеја оних који су за времена видјели под чијим барјаком ратују – са ким на једној и другој страни имају посла. Долазило је вријеме које ће за дужи неспокој одгодити Споменик човјеку на земљи којој без остатка припада.

Моја спознаја не зна узвишенијег човјека о коме се пјева, нити достојнијег пјесника који нам чиста срца казује пјесму о Његовом животу...

Поетским зовом душе Његовог Небеског Народа, Крајина га призивље још из оних времена, ка-да је свака пјесма застајала у грлу, а пјевачима одреда пунили кавезе. Овим поетским Житијем једног Небом дарованог човјека – у Крајини, перјаници српством једном дијелу СветоСавске духовне крчевине и Његовом родном виногорју – пјесник је уплео у струне памћења којима је стекао стално трајање међу људима и крајишким народом. Ова Круничина поема је угаони камен – памтљив и трајан облик Његове нове историјске попутовине.

»... језик (је) тврђи од сваког бедема... Послије изгубљеног језика, нема народа.« (Ст. Немања). Нема ријечитијег језика од језика стегнутих зуба – од језика (вучијег) шкргута. Сваки пјесник живи преко вриједнсоти језика који није (за) дата – Прокустрова постеља ни пјесничкој теми, а поготово њеној форми која би одређивала мјеру пјесничких могућности. Пјесник је остварен и видљив тек у матерњем језику, јер је поезија умјетност матерње ријечи.« (М. Ненадић).

Језик који није посисан с материним млијеком, може бити средство комуникације, али не може бити пјеснички језик који рачуна на више домете. И као што матер прти колијевку, мушкарац се замеће десетерцем и у наручју његове форме носи своју и историју свог народа.

Рударио је Круница по њедрима завичајног језика из чијег је богатог и непресушног слапа бистрио и бирао бисере капи његове росе прије него их уграби сунце. У епском језику препознаје његову мекопутну лиричност и онда када је строго упрегнута у епску форму коју потпуно препознају људи његовог завичаја.

О онима о којима пјева, и онима којима се истинским свједочењем обраћа – понудио је језик и форму коју међусобно најбоље разумију – који је и данас у њиховом живом међусобном оптицају. Строго одређена епска форма за пјесника није стереотипно ограничење језика и његова вишеслојна значења.

Версификациону стабилност одредио је десетерац, уравнотеженост казивања везала је и фокусирана на јединствен историјски мотив – на јединствену и непоновљиву личност коју пјесник прати од подинарске камене књевке и студене плоче на којој је купином повијан и са које се огласио неким чудним знацима, до гробнице плавог Неба далеке Калифорније. И као што нас на земљи повезују воде преко сједињених океана, тако нас у нашој народној препознатљивости повезује исти језик – наше најтоплије стјецишт е и приклониште. Пеко тог језика, који нас ослобађа и вјеша, препознајемо земљу коју љубимо и којој се клањамо и онда када у својој муци на најбољу своју дјецу потегне каменом.

»А Крајина крвава 'аљина (Момчилова караула од љу'ца камена), данас црква над српским костима.« У тој Цркви чинодејствује Небески Војвода. »Поп ватра« грије крајишке душе све до њиховог и крајишког васкрса.

Народног Војводу Момчила својата Небо, а Крајина га на сав глас себи призива. Пожури, Војводо,

јер испред пакленог ждрела овог безбожног доба, гасе се одреда трну српска огњишта. И већ чујемо Твоје утјешне проповједи: »Није наше расељење и губитак Слободе највеће зло које се може десеити једном народу. Највеће је зло када се сломи духовна и морална књига једног народа, када му се угаси вјера у Правду и Слободу.«

Пожури Крститељу, јер много је покрштених, више недокрштених, а највише лажно »крштених«.

А Он, како пјева пјесник Круница, корача Небеским стазама, васкрсава мртве који ходају... И сад ватре на Динари пали...

На Преображење 2005. г.
Петар Н. И В. Штиковац, проф.

МОМЧИЛО КРСТИТЕЉ

Дивље небо на Динарској студи
утамничило Сунце које се
откотрља ка Светлости,
да сачува наду и зов времена.
Ту су птице крилима
и згрчене жиле робова
крчиле црницу за плод
Српског имена у Српској колевци.
Ту смрт гори јарким пламеном,
љубав јој загорчава пут.
Судбина исклија у планину –
помери и ноћ и дан.
Само сан доноси продужетак
дана или ноћи, или мисли,
које померају вијуге
преко мостова којих нема.
На хоризонту немоћи
наша Жеђ иште ватру
Његовог сна и срца –
где се скаменила под мором.
Научи нас шта је будућност,
шта бејаше и шта ће доћи.
Ништа не прећута.
И паде ко Звезда.

Остадосмо без сличности,
са надом да је ту
на дохвату пепела,
којим посипамо нашу крв.
Сад је жито које клија
у нашим венама,
расуто по Сунчевој башти
и прерушава се у злато.
На виделу више није.
Корача небеским стазама,
васкрсава мртве који ходају.
И сад Библију држи на крилу!
И сада плови земљом!
И сада ватру на Динари пали.

ВОЈВОДА МОМЧИЛО

Синуло је Сунце са Динаре
са планине православне старе,
обасјава Коло горских тића
и весеље у двору Ђујића.

Два'ест седмог дана фебруара
колевка се српска зањихала
еј, хиљадудеветсто и седме
за Крајину године угледне.

Отац Раде и мајка Љубица
Богом дана најведрија лица,
у Топољу сеоцу код Книна
добили су свог првенца сина.

Плач дјечији чује се до звјезда,
соколови излијећу из гнијезда,
коло игра, а пјесма се ори,
јека стаде; кум Лазар прозбори:

Ево јездим од села Стрмице
до кумова Раде и Љубице –
преко брда и преко точила,
славим име хајдука Момчила...

Нека Свети оци благослове –
нек' се тако моје кумче зове,
Бог ће дати да га насљеђује –
како царски ваља и требује.

Отац Раде и мајка Љубица
у љубави озарена лица –
још четверо дјеце породише,
православном вјером задојише.

Глишо, Бошко, Марија и Ика
са Момчилом – урамљена слика,
у срцу је честитог Србина
од Грахова до древнога Книна...

Са осам је мјесеци ходао,
са три љета Крчић препливао,
са пет љета у Цркви појао,
са шест љета у школу пошао.

Момчило је к'о вихор растао,
оца Раде гусле је слушао –
да ј' порјеклом од Васојевића,
Црногорског огњила и бића...

Чврста вјера у јединог Бога
и у љубав свога Српског рода,
људску правду Принципа Гаврила –
то прожима срце од Момчила...

У Топољу школу походио
и најбољи ученик њен био,
гимназију потом наставио –
Книн–Шибеник њим се поносио.

Млад Момчило воли родно мјесто,
мјештани га с' књигом виде често,
уз обале Крке и Крчића
са књигама Вука Караџића.

Динара га планина призива,
а манастир Драговић позива
да прочита Доситеја слово –
прво перо српско соколово.

Посјећује свете манастире
Крупу, Крку – мајке Далмације,
загледан је у небеске звијезде,
трнпутеве војводе Пријезде.

Умно лети до Косова равна,
Видовдана и Газиместана
и велича Милош Обилића
и проклиње Вука Бранковића...

Горски вијенац на трон ставио је,
Микрокозму лучу испио је,
за Владиком Његошем уздише,
са Стефаном Кнежевићем дише.

Историја двора Немањића
обујмила младога Ђујића,
прожео га просветитељ Сава
епохална подвижничка глава...

Боже правде и пјесма Србији
завјештње Српству и нацији,
одређују Ђујића Момчила
за Божијег црквеног пастира.

Православну љуби Далмацију,
срцем хита у Богословију –
у Карловце Доситеја крило
на студије стамени Момчило.

Ђујић дође у сремску равницу,
често снива Плавно и Стрмицу,
гледа миље Петров Варадина,
мисли лете до Фортице – Книна.

Тромеђе се не мож' да одвоји,
почео је и дане да броји –
да студије заврши што прије
и Крајини врати се раније.

Што мислио – то је учинио,
све студенте умом надвисио,
прије рока све испите дао –
то васцјело Српство је сазнало.

Презвитер се Момчило не мири,
жели своје знање да прошири.
Достојевски – баш га обгрлио,
у канџе га Словенске ставио...

Руски писац пророк нове Ријечи,
кад се чита – духовно те лијечи,
Момчилова муза дође тада –
прва збирка баш »Емилијада«.

Много штива још је објавио,
отечеству своме се вратио,
дочека га сва Книнска крајина –
разборитог јуначкога сина.

Отаџбина позив је послала
у војне га редове позвала,
отаџбински крст му даривала,
Краљ и војска проповјед слушала...

Краљевску је војску одслужио
и матери цркви се јавио.
Црква прими свога богослова,
па му даде задужења нова.

Витог стаса као Његош Раде
у Стрмици и то на Покладе
запопи се – доби парохију,
од Николе Плавшића нахију.

Далматински Иринеј Владика
постави га гдје је и прилика –
гдје је Голуб Бабић четовао
и Краљ Петар Први ратовао.

Поп Момчило пун је идеала
с мјештанима често разговара
да Стрмицу струја обасјава
и чаршија са водом напаја...

Неправду је увјек презирао
и на страни правде је стајао.
Тврда вјера и памет му дата –
диже народ против Конкордата.

На славама и на саборима
ватрен говор одржаће свима:
Ми нећемо чизму Ватикана
једног трена а камо ли дана.

Доле влада Стојадиновића!
Хоћу владу Карађорђевића!
Хоћу Српство да завлада овђе,
као што је славни Карађорђе!

Тако збори од села до села,
уз Момчила баш Тромеђа цјела.
Православна звони Далмација,
Краљ, слобода – света Монархија...

Све ђевојке што су за удају
у Ђујића нетремце гледају
и свака би, кажу, срећна била
попадија код попа Момчила.

За око му запела ђевојка
Книнског Поља Добријевић Зорка
мајке Манде и оца Илије,
нема љепше нити веселије.

Госпојина Мала у Стрмици,
Благе вијести Ради и Љубици
да ј' Момчило заиграо коло,
Врбничко и Црногорски оро.

Момчило је запросио Зорку
Добријевић љепоту дјевојку,
а она му чврсто обећала
и пред олтар са Момчилом стала.

И сватови заиграше редом
на Тромеђи под Божијом гредом.
Јуначке се пјесме заорише,
младенци се браком окитише.

Стотине се чуше карабина
по селима уоколо Книна,
под тробојком Бјелановић Саве
из Котора мудре српске главе...

Сватовско се коло умирило
опет збори свештеник Момчило,
а у гају Врањковић Милице –
Јовањданске цркве соколице:

Браћо Срби и сестре Српкиње
ово мјесто наше је Дедиње,
ово мјесто наше је Цетиње,
ово мјесто наше је Србиње!

А ђевојка Врањковић Милица,
хајдук Вељка бјеше заручница.
Чекала га десет годиница,
затворена била је граница.

И за кратка дјевојачка вијека,
не дочека она хајдук Вељка
и не оде од кол'јевке Книна
до Вељкова срца – Неготина.

Да б' у Крст вијечно живила,
имање је Цркви поклонила,
да у Христу живимо ко људи,
њена скрипта да нас стално буди...

Тако Ђујић Светосавски збори
осјећајно и јасно говори,
глас му саздан од духовног миља,
Божјом вољом Србе благосиља:

Ево браћо у овоме лугу
да саопштим једну Српску тугу –
да ли тугу или величину,
кад Стрмица оде у висину.

Осамнестог вјека црне тмине
још тужније петнесте године,
нападнена Тромеђа се сија
Босна, Лика, кршна Далмација.

У крвавом боју код Градине
сто јунака стрмичана гине
и са њима Илија Војвода
Павасовић од Тројства народа.

Судњег љета – Илињдана дана
сто јунака – јаблан до јаблана,
погубљени у цик зоре свана,
покрај цркве Светога Јована.

Водио је Турке Мехмед паша
на Стрмицу и сто харамбаша,
предходница већа у Турчина
но што има војске у Србина.

На Илији одјело од свиле
ко да су га ткале горске виле,
на глави му капа Подинарка,
додирује челом до облака.

На одјелу вез Српскога орла
а за капом перо од сокола,
очи су му као два језера,
бјељи зуби од сваког бисера.

Рамена му као двије горе
из чела му сјакте Српске зоре,
двије шаке ко да су два маља,
оклоп штити прса од сабаља.

И мудро су Срби узмицали,
док Војвода није врисн'о: Стани!
Стан'те Турци, туђински народе,
крвљу ћемо доћи до слободе.

Брани' ћемо све наше атаре,
не дамо вам у Равне Котаре,
нећ'те прићи Јанковића кули
макар Срби сасвим изгинули.

Вода Мрачај главни им је шанац,
ту Турцима спремили кркљанац,
одбрану су чврсту направили
и јуначки шанцу приступили...

Немањићка задужбина света
у Стрмици љутој да процвјета,
нека кости Цар Душану кажу
да му Срби свуд чувају стражу.

Праштају се браћа Крајишници
испод Граба у гордој Стрмици,
заклели се у вјеру и славу
за слободу да ће дати главу...

Ђујић држи час из историје,
биљежене још од Венеције –
окупљеном на збору народу,
да је часно бранити слободу.

Момчило је у селу Дреновцу,
селу Плавну и Личком Тишковцу
бесједио народу на међи
о Устанку на Српској Тромеђи:

Голуб Бабић, поп Н
на Тромеђи зору најавили,
све су Црне Потоке подигли
са Србијом да би се спојили...

И тако је свештеник Момчило
уз мантију ставио огњило.
Црква му је Бож'је надахнуће,
а пут му је Српско васкрснуће.

Са двадесет и шест годиница
Момчило је прва перјаница,
у стрмичкој старој парохији
и по цијелој кршној Далмацији.

Када гледа, као да је с' неба,
кад говори, као да ромори,
кад попјева – мсилиш јато пјева,
кад бесједи – ко да се мед ц'једи.

Зна Момчило да окрчи њиву,
да засади јабуку и шљиву.
Зна Момчило шта су виногради,
зна Момчило шта су рукосади.

Зна Момчило шта су добри људи,
на гуслама громко да загуди,
да спомене Марка и Милоша,
најрадије великог Његоша.

Зна Момчило за воду и сушу,
зна Момчило свог народа душу,
сваку стазу са Динаре ловца
до Обровца, кључа и Петровца...

То је Господ с небеса видио,
Момчила и Зорку наградио
у јуначкој Стрмици код Книна
добили су свог Синишу сина.

Још се једном Зорка породила
и близанце мајка је родила,
брацо – сека, српски голубићи,
Радивоје и Радојка – тићи...

. . .

Текло бистро то пастирско вр'јеме,
онда, браћо, дође тешко бреме –
народ Босне, Далмације, Лике
западе у љуте неприлике...

Александрова Југославија
на Балкану земља најмоћнија,
Бан домаћин своје Бановине –
Краљ домаћин цијеле Краљевине.

Бановина не мож' да с' одцјепи
у окриље туђе да одлети.
Законима земља уређена,
свака стопа чврсто омеђена...

У Немачкој на власти фашисти,
у Русији мукли комунисти.
Хитлер смјера да завлада свјетом,
цјелим свјетом – читавом планетом.

Краљевина та Југославија
фашистима никако не прија,
а не прија ни комунистима,
бјелосвјетским ђављим злотворима...

Усија се читава Европа –
тенк до тенка а и топ до топа.
Хитлер цјели свијет бомбардује,
на све стране силом наваљује.

Та Њемачка све пред собом слама,
за пар дана дође сред Балкана.
Тад Хрватска изда Монархију,
са Хитлером створи усташију.

Српски народ мора да се брани
од Немаца и своје немани.
Неће Србин с огњишта да лута,
латио се пушке и барута.

А Краљева војска Отаџбине
почела је јуначки да гине
против Шваба, против Талијана,
комуниста – лудих партизана.

Комунисти дивљи у урлику
неће Краља, траже републику,
партизанске творе јединице –
безбожничке црне варалице...

У ћор-сокак Балкан запануо,
Вермахт гај е муком огрнуо.
Српска црква, горе и планине
ослонац су мајке Отаџбине.

Равна Гора мајка свих планина,
ковачница одбране Србина,
сковала је свуд четничке страже
команданта Ђенерале Драже.

Јединице четничке збориле,
а планине команду носиле.
Заори с света Српска зора:
Равна Гора побједити мора...

. . .

Равногорска Круна се ширила
до Крајине Ђујића Момчила,
тога умног пароха Стрмице
који ствара српске јединице.

Пред црквама и на сајмовима,
збор зборује Ђујић са Србима,
четрдесет и прве године
за одбрану читаве Крајине.

На Тромеђи – Српске ватре жарке,
Ђујић сазва народне прваке,
уз Крст часни и свету мантију –
он Динарску ствара дивизију...

Те године четрдесет прве
јединице »Вермахта« све мрве.
Усташе се црне осилише
и на Србе страшно навалише.

Добили су баш лудачку вољу,
српски народ почеше да кољу.
Хоће корјен српски да сасјеку
и Хрватску створе у том в'јеку.

А жив Србин баш у раку неће
док је Крста и Божије свјеће.
Свако село поче да се брани
од усташке кољачке немани...

Већ усташе у мјесецу мају
у Стрмици Ђујића хватају,
ал' Момчило прије на дан бјели
у Кистањску зону се пресели.

Ту је Одбор братски формирао,
избјеглице српске спасавао.
Талијане знао убједити
да усташа не мож' добар бити...

Кад усташа у Грачац доскита,
пуче пушка испод Велебита,
слободарка у цик зоре ране
испали је брат Цицвара Дане.

То је било двајестшестог јуна
када поче прва Српска буна.
Тече Уна мутна и крвава,
подиже се на ноге Крбава.

Пуче пушка са Козјака горе
на усташе – хрватске злотворе.
Часна браћа од Трифуновића
неће чизму Анте Павелића...

Није прошло свега мјесец дана
а усташе код града Дрвара,
три стотине Срба заробили,
не би ли их ко звери убили.

Борба поче двајестседмог јула
кад усташка плану караула.
Дрвар, Лапац, Босанско Грахово –
устанак се шири уоколо.

Кистање је Ђујић напустио,
Устанку се одмах прикључио.
Преко села кршне Буковице
дојездио све до Уилице.

Браћа Лукић и Шпиро и Дане
са Одбором стижу на све стране
из Велике Попине у Лици
убојити српски су четници.

А из Црних Потока у Босни,
четник Ђуро Крнета поносни –
стална веза Момчила Ђујића
и Лазара од Тешановића...

Четничка је братија Момчила
на усташе код Унца скочила.
Паде глава усташком мајору,
букну прави устанак у зору.

Та дружина борбу наставила,
триста Срба је ослободила.
Битку поче Бурсаћ Симо-Миме
за одбрану српске отаџбине.

Уз Бурсаћа, Коста Дамјановић,
Бранко Богић и Миљан Миљевић,
као вихор Кецман је Никола –
српски борци соко до докола.

Баш те ноћи дваестседмог јула
на усташе паљба је кренула,
све од Босне, Далмације, Лике
радо Срби иду у четнике...

Те године четрдесет прве
четници се с' усташама крве
да одбране своју ђедовину,
што је отац оставио сину.

Свако село има своју чету,
сваког трена ко пушку запету,
да по мигу Ђујића Момчила
груне преко брда и точила...

Свака чета има четовођу,
способнога и мудрога вођу,
који знаде вјешто ратовати,
узмицати, храбро нападати.

Комунисти кажу да је рано,
Срба није довољно стрељано.
Посматрају – ко да су публика,
у глави им само – република...

. . .

Двадесет и седмога октобра
прваци су Српскога народа
на Тромеђи – Црним потоцима
завјет дали браћи четницима.

Са крстом се часним окитили
и заклетву свету положили,
да ће дати живот за слободу
своме роду – Српскоме народу.

Од Стрмице пук »Петар Мркоњић« –
Командант је брат момчило Ђујић.
Пук »Краљ Петар Други« од Тишковца –
Командант је Омчикус Пајица.

Пук »Гаврило Принцип« од Грахова –
Командант је Богуновић Бране.
Пук »Краљ Александар од Петровца –
Командант је брат Роквићу Мане.

Пук »Онисим Поповић« с' Косова –
под командом Павла Поповића.
Од Грачаца пук »Вожд Карађорђе« –
под командом Станисављевића.

Знају људи по пасу и стасу
који Србин први је на гласу,
ко је храбар ко је још храбрији,
ко је мудар, ко је још мудрији...

Дивизија динарска четничка,
еј, босанско-далматинско-личка,
формирана од врлих пукова,
од орлова и од соколова.

Шест пукова бољи од бољега
изабраше вођу најбољега,
стрмичкога парохијског тића –
команданта Момчила Ђујића.

Од Петровца па све до Промине,
Дивизија о народу брине,
од Стрмице све до Буковице
четничке се шире јединице...

. . .

Област држи већу нег' Армија,
народ воли рећи Дивизија.
Шест Корпуса, а од шест пукова
четрд'естдруге дивизија с'кова...

Радио је веза саставила
Чича Дражу и Ђујић Момчила.
Учврсти се четничка команда,
Дивизија Динаром завлада.

Свети барјак и Краљева гарда –
на челу је четничка кокарда.
Дивизијски штаб је у Стрмици,
поред цркве – Врањковић главици.

Тад запјева Симеон Круница,
груну Плавно – Голубић – Стрмица:
Нема љепшег знака од Кокарде,
а ни војске од Краљеве гарде...

Ко то не зна шта Кокарда значи,
то је симбол Србину најјачи,
четри слова и два горска тића,
на врх златна Круна Немањића.

Срби, браћо, то вам је Кокарда
сад је носи Ђујићева гарда.
А ко изда Српски барјак свети,
нек му ђаво не да умријети...

Устаник и четник – појам исти,
партизани – то су комунисти –
партизанска ђавља је ознака,
крваве је боје петокрака...

. . .

У сјеверној Лици и Банији,
на Кордуну и у Славонији,
није било четничког устанка –
зато Српска ту мајка заплака.

Усташе су нашу браћу Србе,
тукли, клали, вјешали о врбе –
комунисти, тек се тада бране,
формирају злобне партизане...

Срби иду у крајности друге,
ускачу у Брозове полуге.
Комунисти користе прилику,
руше Краља – хоће републику.

Равногорско крило соколово –
Дивизија – срце Момчилово,
штитите свако гнездо српских тића
и од Броза и од Павелића.

Тај Павелић, вођа од Хрвата,
не напада Броза – свога брата,
потајно су стварали прилике –
јуришали сложно на четнике.

И тако је банда партизана
на четнике љуто нападала –
то бијаше главни циљ Хрвата,
да удари Србин на свог брата...

Вертикално и хоризонтално,
Дивизија на војишту стално,
Ђујић мудро са њом командује –
кад мирује и када ратује.

У борбама против партизана
око Срба, Дрвара, Вагана,
паде јунак Омчикус Пајица,
паде јунак Илија Десница.

Тужна Босна, Далмација, Лика
и Стрмица – гнијездо четника,
тужна поста сва Српска Крајина
што удара Србин на Србина...

Петокрака ватру распламсава,
све се већи раздор Срба ствара.
Комунисти српски одметници,
сметају им Ђујић и четници.

А Краљева војска Момчилова
од Грахова до Книнског Косова,
држи реон, партизане бије –
четници су завјет Монархије...

. . .

Половином четрдесетдруге
за борбене и храбре залсуге,
за честито вођење народа –
Ђујић поста Четнички војвода.

Равногорски Штаб је једногласно
додјелио ово звање часно
и у име цјелог Срског рода –
Момчило је постао Војвода.

Чича Дража најбоље је знао
шта је Ђујић Српском роду дао.
Писмо слови са: Војводо брате!
цјели Штаб је, Момчило, узате.

За четничко јуначко држање –
то Војводско добили су звање:
Мирко Марић и брат Роквић Мане,
легендарни Богуновић Бране...

И Брозова партизанска клика
губи прву битку од четника –
од Стожишта па до села Прова
у јуначкој долии Грахова.

Партизани преко лике бјеже
и овруч се код Грачаца стеже.
Друга битка поче изненада –
опет Српски народ ту настрада...

Четници су из Херцеговине,
преко Гацка и села Промине,
дојездили преко древног Книна
на Грачацу да бране Србина.

Од Грачаца па све до Удбине,
код Велике и Мале Попине,
поче Друга битка на све стране –
ту побједи Ђујић партизане.

Православна четрдесет трећа,
запали се много српских св'јећа.
Партизани побјегоше к' мору,
а четници славе Српску зору...

Трећи напад муклих партизана
дошао је са Динарских страна,
преко Сиња и преко Врлике
да потуче Дражине четнике.

Главна им је замисао била
да ухвате Војводу Момчила,
да разбију Штаб од Дивизије
у Стрмици срцу Монархије.

На Светога Саву четр'ест треће –
ето опет српске нам несреће,
партизани од Матос Главице
нападају српске јединице...

Јединице брата Баћевића
с' четницима Војводе Ђујића,
отераше из села Стрмице,
партизане – српске издајице.

Партизанска хорда преко бара
одбачена до града Дрвара.
Стотину и седамдесет седам,
четника је пало као један.

Испред цркве, поред Соколане,
брат Момчило вида српске ране:
Партизани, јао вашој нани –
ви сте српски највећи душмани...

. . .

Четрдесет трећа и четврта
година је великих обрта,
Хитлер мучки напада Русију
на њу шаље пактовску Армију.

Тад се Стаљин много забринуо,
са Хитлером »везе« раскинуо
и формира Црвену армију –
од фашиста да брани Русију...

За то вр'јеме у земљи Србији,
Црној Гори, Босни, Далмацији,
чврсто стоје Равногорске страже
Ђенерала Михаиловић Драже.

И усташе а и партизани
са Тромеђе сасвим протјерани.
Четници су Војводе Момчила
душманима ту сасјекли крила.

Од Тромеђе па све до Змијања
разбијена банда партизана,
од четника Урош' Дреновића
и Војводе Мане од Роквића.

У сјеверној Лици и Кордуну,
на Банији и уз ријеку Уну,
усташе су као домобрани
и њихова браћа партизани.

То Павелић и Броз само знају
и државу Хрватску стварају,
зато они сложно у урлику,
руше Краља – оће републику...

Комунисти Велике Русије
преко своје Црвене Армије
на Савезни Тројни пакт грунуше –
сваку земљу у најезди руше.

Рузвелт – Стаљин – Черчил, љуто зборе
и на Јалти праве договоре,
како да се Тројни пакт обори
и слобода на планети створи.

Мусолини добро размишљао
и из Пакта први изашао.
Америка на Јапан удари,
са Атомским бомбама га спали.

Оста Вермахт сам у своме плану
у Европи на љутом мегдану.
Руси журе да му кичму ломе
на њег' шаљу тенк и авионе.

Против сваког Краља – Монархије
бију чете Црвене армије...
Тад усташе, Броз и партизани,
препливаше Стаљиновој страни.

Италија сва у казамату,
предала се и није у рату –
јединице Талијан-Армије
повлаче се преко Далмације...

. . .

Онај ко је за Монарха-Краља
за Црвену Армију не ваља...
Пропаганда са Совјетске стране –
наоружа црне партизане.

Комунисти свуда су баш исти
у Русији ил' Југославији,
а што народ страда – не питају,
баш их брига – само да владају.

На Јалти је оштра ријеч била,
условљава Стаљин ту Черчила:
Од Русије до Југославије
би ће реон Црвене армије.

Нећу Краља, хоћу Броза Тита,
да знадете – Русија се пита.
Тај је услов Черчил прихватио –
младом Краљу Петру наредио

да народу своје земље каже –
четницима Ђенерала Драже,
да Краљеву прихвате обзнану
и да четник служи партизану.

Лондон шаље вијести у зору,
Чича Дражи баш на Равну Гору.
Дража није услов прихватио,
обзнану је витешки одбио...

. . .

У Хрватску дошле исте вијести.
Црни Тито четницима пријети
од Баније, Кордуна и Лике,
црна банда напада четнике.

Усташе су црни домобрани,
комунисти црни партизани –
звјерска банда добила је крила
да сасјече Војводу Момчила.

Четрдесет четврта година,
четврта је битка баш код Книна,
крај новембра, почетак децембра,
бој се бије за спас Дивизије...

Петнајест је хиљада војника
Дивизија бројала четника.
Партизанска дупло већа сила
у нападу на Ђујић Момчила.

Партизани сасвим разуздани
нападају к'о црни гаврани.
није брига Броза тог Хрвата,
што удара Србин на свог брата.

И Брозу је Хрватини стало
да би Срба што више нестало,
па ће тако уз црвену клику
да Хрватска стекне републику.

То је била битка понајжешћа,
за Војводу Ђујића највећа.
За петнаест децембарских дана –
разбијена банда партизана.

Та је битка код Пађена села
многе главе српске однијела.
Боже свети, зар је то судбина
да удара Србин на Србина...

Комунизам шта је учинио,
дабогда га гром добро згромио,
шта учини да се браћа коре,
да се за власт беспоштедно боре...

Дивизија сложно одлепрша
преко Личко-Далматинског крша,
са Војводом и са Крстом оде
у западне земље до слободе...

...

И Црвена Армија доскита,
па псотави комунисту Тита.
Руши Краља, ставља предсједника,
Монархијо – сад си република.

Савезне су снаге побједиле,
утицајне зоне направиле.
Њемачку је Стаљин подјелио,
а Хитлер је себи пресудио.

Није више земља Краљевина,
нема више братских бановина.
Комунисти све одузимају
и Хрвате на власт постављају...

Броз, Бакарић и Кардељ су главни.
Монархисти сви су протјерани.
По Крљевом двору Тито шеће
и невоље Србима намеће.

Наређује побједничка клика –
Југослав'ја са шест република,
да се свака може да издвоји,
по сопственој вољи да власт скроји.

Србија се д'јели на три д'јела,
с' тим да неби никад била ц'јела.
Још и двије покрајине има –
ту не може бити власт Србина...

Равногорски покрет угушише,
Чича Дражу баш звјерски убише.
Комунисти српске цркве руше,
Монархија остаде без душе.

Све од Книна па до Неготина
конфискују српског домаћина,
латиница све је заробила,
републику сваку преплавила...

На Краљеву много Срба паде,
на Бањици још више нестаде.
У Хрватској скоро ц'јела Глина
сахрањена у раку Србина.

На хиљаде још је српских јама
напуњено без стида и срама.
Јасеновац, српски град под земљом –
у њег' Тито не сврати ни једном...

На кормилу од Југославије
нема никог из земље Србије.
Тито ствара Удбу на све стране,
у њу ставља црне партизане.

Круница у Америци на гробу свога стрица Шпире

Затвори су пуни српских лица,
а највише Сремска Митровица.
Казну служе Антоније Ђурић,
Голубђанац Давид Дмјановић –
још хиљаде Краљевих четника,
у срцу им Чича Драже слика...

Мога стрица Шпиру Кнежевића,
најљепшега четничкога тића,
са још много динарских четника –
неухвати партизанска клика...

. . .

Кад се гледа из ретроспективе
шта су мрачне урадиле силе,
тад видимо да је брат Момчило
најмудрије било Српско крило.

Требало је унапред мислити,
требало је Српски род спасити.
Депеша је Војводе Момчила
дошла на длан Винстона Черчила.

Тад Савезна западна је сила
прихватила молбу од Момчила,
да Динарска крене Дивизија
у Еболи-логор, Италија...

Преко Јужне и Сјеверне Лике
Ђујић води Динарске четнике,
од Тромеђе и села Стрмице –
све до Соче, Илирске Бистрице.

Преко дванест хиљада баш душа
ка Горици граду долепрша
и у маршу у те тешке дане
разбијали мукле партизане.

Комунисти ранили Момчила
код Пађенских брда и точила.
Штитили га Мирко Куруц с' Гардом,
Петар Триван с' тјелом и Кокардом...

Град Горица и Соча ријека
памтиће вас четник довијека,
кад Броз Јосип посла партизане
да Четничку Дивизију сравне.

С' једне стране тукли су фашисти,
а са друге мукли комунисти.
Узалуд су црни јуришали,
четници су све их растерали.

Потом прешли преко Соче воде
под командом Момчила Војводе –
првог маја четрдесет пете,
Бож'јом вољом и нећеље свете.

Палма Нова – мјесто Италије
саборни је центар Дивизије.
Ту је ријеч и храброст Момчила
пропаганду Броза расточила.

Шестог маја, дана Ђурђевдана,
ратни пут се тада завршава,
те Динарске славне дивизије
коју нико побједио није...

. . .

Сури налог дође Савезника
да се преда оружје ратника.
Два четника то не прихватише,
живот себи сами пресудише...

Излаза ту браћо није било –
објашњава Војвода Момчило.
Сад морамо бити издржљиви,
у свакоме погледу стрпљиви.

Дамјановић, Мушицки и Парац
и Војвода Ђујић подинарац,
сваког трена бдију над људима –
ко са својим срцем у грудима...

Савезници строго наредише,
Дивизију опет преселише
у Ћезену у логор на мору,
ограђеном спортскоме простору.

Ту четири мјесеца четници
проживљују као испосници,
под шатором на зеленој трави,
ал' се Часни Крст и слава слави...

. . .

У септембру четрдесет пете
четничке се опет селе чете
од Динарске љуте дивизије
у Еболи на југ Италије.

Из Ћезене на Тиренско море,
гдје ће многе дочекати зоре,
да што даље буду од фашиста,
пропаганде злобних комуниста...

Претходно су Ђујић и Јевђевић
и генерал Миша Дамјановић
са Савезним врхом збор зборили,
да би боље услове створили.

Дванаест је хиљада ту душа
и Команда мора да се слуша.
Логор бољи и топлија клима,
удобнији смјештај четницима.

Услови су све бољи и бољи
и све тече по Божијој вољи.
Тад Конзулат Југо-републике
преко Удбе тражи све четнике...

Те године четрдесет пете
и почетком четрдесет шесте,
пописују Енглези четнике
и да Југи врате повратнике.

Али, Ђујић као вихор бану,
из ока му тужна суза кану:
»Црни хоће да нас све побију,
да нам затру ц'јелу фамилију...«

Цјели логор Момчилу вјерује,
налог Удбе Броза одбацује –
нема списка и никаквог листа,
неће назад банди комуниста...

А још прије тога, у Ћезени,
логораши слушали су њени,
како су се четници предали,
пред судове комуниста стали...

Прије зоре, прије бјела дана,
три су пука српска пострељана –
у Кочевју – Словенским шумама,
четници су у црним јамама.

Стрељали су Црногорског тића
баш Војводу Павла Ђуришића,
без икаквог суда и пресуде –
од врхушке Броза и од Удбе...

Шта се деси у тој Словенији?
Живот нам је, браћо, најважнији,
би ће боље у Западном свијету,
нама старим – и сваком дјетету...

Вијест дође преко океана:
Власт је пала од црног Јапана.
А ни Берлин није издржао,
пред Црвеном Армијом је пао...

Четрдесет и пета година,
седамнести јули – светковина.
Тад Краљ Петар Други доби сина,
Монархија насљедника има.

Од септембра четрдесет пете,
све до маја четрдесет седме,
Еболи је логор био мајка
за сав народ, без дана престанка.

Ту се рађа, ту се и крштава,
Слава слави, у Христу вјенчава
и вјерска се ту школа створила
по захтјеву Војводе Момчила.

Задатак се радни извршава,
у слободно вријеме договара,
одјекују музички хорови,
предавања о Српској обнови...

Таман што се вријеме смирило
и четничко гнијездо развило,
тужна вијест у Еболи пада –
стигла је из града Београда.

Седамнестог јула четр'ест шесте
србождерске Брозове освете,
комунисти Дражи пресудили
и на звјерски начин га убили...

Сасјекоше много српских глава
и Недића Српског Ђенерала.
Равногорци иду на робију –
комунисти черече Србију.

Од Русије траже охрабрење,
од Енглеске траже изручење
свих четника што су у логору –
да се врате Титовом затвору...

Опет Ђујић дипломатски збори,
у Енглеској зони проговори –
час Енглески, час Италијански
и сву чељад логора да спаси.

Потом Черчил заповједно вели
да се логор четнички пресели
у Њемачку, земљу покорену –
Мунстер-лагер, на студену стјену.

И у мају четрдесет седме
преселише у логоре б'једне,
Мак-Линова комисија ту је
да четника сваког испитује.

Дијеле људе на »бјеле« и »сиве«,
»црни« – кажу, не треба да живе.
Комисија тако је шарала
и Удбу је Брозову варала...

Ненадмашни Војвода Момчило
у Енглеској зони ствара крило,
од Енглеза на Српској линији –
да слободу дају Дивизији...

Утицајни Срби у Савезу
учврстише најсвјетлију везу
са Енглеском на Божијем путу,
зацијелише Српску рану љуту...

Неколико логора је било,
у сваком је Војвода Момчило –
коначио, љуто бесједио,
да би браћу четнике смирио:

»До сада је Бог све услишио,
Черчил није Брозу нас вратио,
слушајмо се и Бог ће нам дати
да се јато у слободи сјати«!...

Момчило је Ђујић вјеровао,
Дивизији цјелој обећао:
Четрдест и седме године,
слобода ће свима да нам сине.

Комисија све је »пописала«,
у Врх зоне Енглеске послала.
Тад команда савезничког крила
услишава Војводу Момчила...

Новембар је мјесец наступио,
одлуку је Војвода добио,
пред Динрске четнике донио –
сав усхићен браћу је грлио...

... Дивизија динарска четничка
слободна је од свих неприлика,
из свакога логора нек сели
у свјет бјели по вољи и жељи.

Четници се на збору састају
и кроз сузе тешко се растају.
Сви дођоше до часне слободе –
љубе стопе Момчила Војводе...

Четничке се трубе свуда чују,
Савезници Броза одбацују
и четници уз пјесму и жеље
одјездише у западне земље.

У Енглеску на високом гласу,
у Канаду – богатом таласу,
Америку и Калифорнију,
најтоплију ту Аустралију...

На растанку Николај Владика
благосиља напоре четника,
а посебно Момчила Војводу –
што одведе браћу у слободу:

... »Ој Момчило, све Ти здраво било,
Момчила си старог надмашио.
Твоја слава и Твоје јунаштво,
гласиће се док буде гусала
и док буде пјевачкијех грла«...

Дивизија ка Западу креће,
ал' се браћа заборавит' неће
и у име Краља и народа –
са њима је Момчило Војвода.

Кад је своје борце испратио
и свакоме срећу пожелио,
Ђујић скупи своју фамилију,
па одјезди у Калифорнију...

. . .

... Сви четници псоташе радници,
ил' на пољу, или у фабрици,
савлађују радом све препреке,
мудро уче те стране језике.

У »даљини« вредни Срби раде,
пријатељске мостове ту граде.
Након дуге борбе – вијалишта,
створили су куће и огњишта.

Поштовање свога домаћина –
то је залог честитог Србина.
Кроз гудуре и поља и стење,
добијају дужно повјерење.

Неколико година је прошло,
добро вријеме четницима дошло.
Лијепо су се они окућили,
поједини и обогатили.

И када се боље учврстише
многе цркве себи саградише.
Славе Христа, славе Светог Саву –
слави Србин своју Крсну Славу.

Расијани, живећи по свијету,
по црквама у Нећељу свету,
под Кокардом радо састајали
и Четничке одборе стварали.

Уз Молитву и Богослужења
долазила браћа до смирења,
доводили и дјечицу своју
и било их све више на броју.

... Сви одбори у један се слили,
у Четнички покрет најмилији –
дадоше му име Равна Гора,
Равна Гора побједити мора.

И за вођу изабраше тића
баш Војводу Момчила Ђујића,
по узору Вожда Карађорђа,
Ђујић поста свих четника вођа.

Сви четници на свијету чили,
у књигама Момчиловим били,
по логору док су дејствовали
и слободу Србина сањали...

Та четничка организација
по васцијелом свијету засија.
Са Војводом на свечаностима
подиже се барјак од Србина.

С' Отаџбином стварана је веза
преко Српског Народног Савеза.
Преко Српске Народне Одбране,
сви су Срби славили Благдане...

Брат Војвода бира сараднике,
провјерене и храбре четнике,
да у Штабу мудро сарађују –
све за Краља и за Монархију.

Равногорска створи се адреса
свегодишњег четничког Конгреса
и светога »Дражиног дана« –
неумрлог Српског великана.

Развило се коло српских тића
Ђен
Коло српских-четничких сестара
при мјесноме одбору се ствара...

И Црква се православна буди,
јер су Срби вјерујући људи.
О Бадњаку и о Видовдану,
четници су у српскоме храму.

Сваки Одбор има предсједника,
одабраног Српскога четника.
Свако Коло има Крсну славу,
а посебно Светитеља Саву.

Славски колач свештеник пресјеца,
уоколо четничка су д'јеца –
окићена Српска омладина,
завјештање деститог Србина.

Традицију и све обичаје
у далеком св'јету Срби гаје.
Заигра се коло Подинарац,
Црногорско, Чачак и Моравац...

У Четничком центру – Хамилтону,
у Шервилу, Лестеру, Лондону,
Бонирингу и у Бирмингаму –
СПОМЕН ДОМ је Србину на длану.

Домове су културе градили,
задужбине четничке правили.
За потомке Србин срце даје –
на млађима ц'јели св'јет остаје.

Четник мисли на своју родбину,
на рођену своју Отаџбину.
Ради, штеди – шаље брату, сеји,
да не буду гладни – невесели.

Фамилије – многи су превели
да би сложно у Христу живјели...
Тако четник крчи тешке путе,
зац'јељује српске ране љуте.

Та четничка организација,
четнике је вјечно саставила,
што је српско срце освојила,
заслуга је Бојводе Момчила.

Педесет и прва је година,
збор зборује Ђујић с' четницима –
на Првоме Четничком конгресу,
Дражин барјак славе да пронесу.

Од тог дна сваке ће године
дијаспором Кокарда да сине,
у Канади или Америци
на Конгресу бити сви четници...

Први корак је Богослужење,
при Светоме Храму сједињење,
па парастос за Ђенерал' Дражу
и спокојство за четничку стражу.

У другоме дијелу Конгреса –
сав се живот друштвени претреса...
Војвода ће говор одржати
и смјернице четницима дати...

Нема сале која није тјесна,
када почне и коло и пјесма:
Ој Момчило шубару накриви,
има твојих још четара живих.

А посебно баш сваке године,
због велике земаљске даљине,
Конгрес бива у Аустралији,
Конгрес бива и у Британији.

Све одлуке строго усмјерава
изабрана Централна управа.
Сви одбори Четничког покрета,
бирају се од љета до љета.

Тако Покрет у све четри земље
засадио четничко корјење
и у свакој земљи Србин клија,
свуд се живот по плану одвија.

Узор им је Централна управа,
кад се ради и када је Слава.
Ђујић им је урамљена слика –
Брат Момчило – Војвода четника.

Све године што су у изгнанству,
на западном великом пространству,
мислили су да ће бити правде –
да ће срце куцати Кокарде.

И бројаше још силне године
без рођене своје Отаџбине,
ал' витешки како доликује,
како царски ваља и требује...

. . .

Деведесет и прва година,
збори Ђујић Српским четницима,
на Конгресу четрдесетоме –
да Хрвати Српску кичму ломе...

Од пера је изабрао људе,
да напишу шта ће све да буде.
Шта ће бити у Југославији,
шта ће да се деси у Србији.

Америка и Аустралија
и Канада, земља Британија,
сјатише се у великом броју –
као некад у четничком строју...

... Србија ће останути сама
у канцама и љутим ранама.
Да је била земља Монархија –
не би клекла мајка нам Србија...

Комунисти – то су крвопије
збратимљене земље Монархије.
Своју мајку они би продали
и за паре државу издали.

Ми смо знали шта је република
и зато је борба свих четника,
увек била за Монарха-Краља,
јер без Краља држава не ваља...

Војвода ће ко пророк видјети
шта ће Српском роду се десити...
И рат поче у Југославији,
све на терет Српству и Србији.

Република свака поста цијела,
а Србија д'јели на три д'јела.
Ето шта су комунисти хтјели,
Србадију докле су довели...

. . .

Ђујић позва са Тромеђе тића
Драгутина брата Кнежевића,
сина Симе и мајке Ђурђије
из Стрмичке Свете Парохије...

Војвода је раније читао
књиге што је Кнежевић писао,
роман »Оде земља Стефанова«
и »на дугом путу« – збирка нова.

Сјетио се Ђујић првог гласа,
кад Круница пјесмом заталаса,
све четнике у селу Стрмици,
проед цркве – Врањковић главици.

Ђујић даје налог оштром виду
Дамјановић соколу Давиду
да на Конгрес позове пјесника,
Драгутина, Српског књижевника.

... Покрет посла авионску карту,
Кенжевићу Драгутину брату,
да се јави на прву адресу
и да збори Четничком Конгресу...

У дворима од Дмјановића,
Ђујић прими срце Кнежевића,
оно кумче што је баш крстио
у Стрмици кад је парох био.

У очи се сузне погледаше,
загрлише, а и заплакаше –
скоро цијелу ноћцу говораше –
шта ће бити од Србије наше...

Драгутина још Круница зову
по ђедовом гњезду – соколову,
Кремењачу што је напунио,
Краља Петра Првог је спасио...

На Конгресу пјесник декламује,
сваки четник њему се радује.
Пјесму збори о Принцип Гаврилу –
суза крену Војводи Момчилу.

... Кремењача, Кула Јанковића –
убједише Војводу Ђујића,
додјељује с' вољом пуном жара
Драгутину титулу Сердара...

Као пчела од цвјета до цвјета,
Круница се Америком шета.
Потом језди у земљу Канаду
код Маркана од Пере Тривана...

Драгутина опет Ђујић Зове
да посјети четничке орлове,
у Сан Маркос и Калифорнију –
ђе Војвода пише историју.

Десет дана ту су битисали.
Многа штива књишки исправљали.
Споменицу четничку стварали
и на крају ко браћа растали...

Ђујић пише четничке адресе
да Драгутин са собом понесе
и одлети у Аустралију
и Краљевску земљу Британију...

СПОМЕНИЦА
1941 - 1945

... Кад је прошло три мјесеца дана,
с' Равногорском крви у венама,
Кнежевић се врати у Србију –
збор зборује – тражи Монархију...

Комуњаре позив му послаше
и одјело војничко дадоше,
па га шаљу граду Вуковару –
брат Круница да изгуби главу.

Дијабетес болест задобио
и због тога војску напустио...
Под притиском изјаву је дао –
да је шећер раније имао...

. . .

Распаде се земља партизана
што на лажним ногама стварана.
Хрватска је Србе протјерала,
да би чисту државу имала...

Сами Бог зна колико година
у Крајини Ђројство је Србина...
Онда банда са обадва крила,
стопи груду Војводе Момчила.

Милион је Срба из Крајине
на казану сироте Србије,
а у Српске куће, ко целати,
населише одасвуд Хрвати.

Из Србије многи иселише,
код четника у свјет дојездише.
Војвода је срце заложио –
Равногорски Покрет их примио.

Дипломатске активности нема –
од раније Српска разбијена.
У главним су земљама Хрвати,
Срби нису с' ничим упознати...

Војвода је покренуо везе.
Америку моли и Енглезе
и Канаду и Аустралију –
да заштите Србе и Србију...

. . .

Видите ли Срби моји мили,
комунисти шта су урадили.
Волио би да сам мртав пао –
него ово да сам дочекао...

... То прозбори, небо се отвори,
то изусти и душу испусти –
једанестог септембра, цик зоре –
лети Ђујић у Божије довре...

Деведесет девета година,
опрашта се Ђујић с' четницима,
опрашта се са свима Србима,
опрашта се с' братским народима –
дружиће се Он са Боговима...

. . .

Шта још рећи браћо моја мила
за Војводу Ђујића Момчила:
Момчило је бор у боровима,
Момчило је хор у хоровима,
Момчило је са Динаре ст'јена –
од Момчила бољег брата нема...

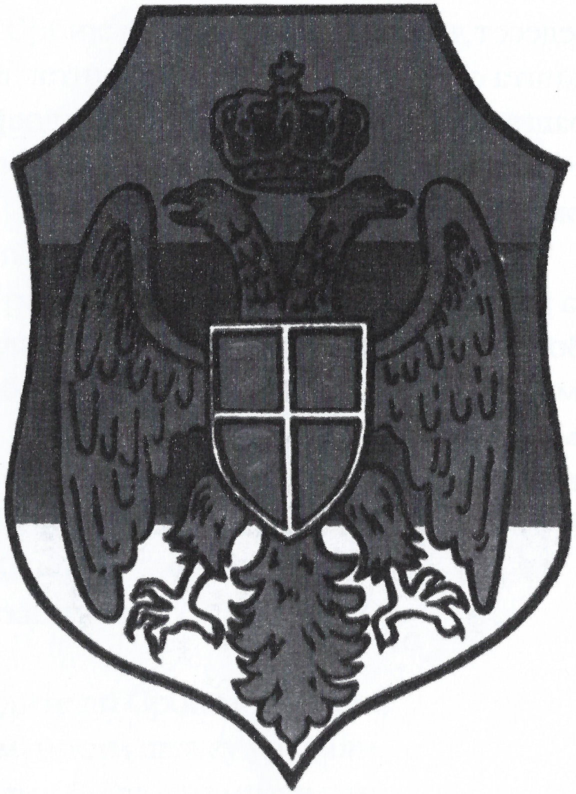

ПОГОВОР

Да бих могао научно – верификовано да оценим поему – Војвода момчило од аутора Драгутина Кнежевића Крунице, потребно је поћи од релевантних премиса као у сваком закључивању у дијалектичкој логици. То је минимални услов из науке пројектован на поетску поему као књижевно (дакле, уметничко) дело, јер постоји и наука о књижевности која има своју метафоричну логику нешто флуиднију од дијалектичке.

Моје логичко – силогистичке премисе су следеће:

(1) Постоје четири крајине у географском одређењу Југославије: Бела Крајина у Словенији, Тимочка Крајина у Србији, »Босанска Крајина« која обухвата Унско–Врбаско–Санско подручје са доминантним планинама Грмечом и Козаром и, Војна Крајина као једна линија, а не простор преко које Турци као окупатори не могу даље на запад.

По појмовној логици, крајине ситуацију око себе виде са краја а не из средишта једне територије. Оне то виде слично буци коју воз прави приликом уласка у станицу: већа је бука за путнике у станици на перону, него за птунике у возу – у купеју.

(2) Када Козарчани крајишници и крајинци) доколичарско време проводе уз филџан кафе и чашу пића традиционална је срамота први напустити друштво. А, ипак неко мора први. Добро је да то не

буде појединац, него већина. Када не могу више да седим, мора да идем, ја обично кажем:

– Живећу још 20 година и дочекаћу да Србија и Црна Гора постану Монархије као што су биле пре 1940. године.

На ту моју изјаву одмах ће један од Козарчана са комунистичком, партизанском идеолошком заблудом позвати конобара да наплати и настаје расуло.

Или – када не могу више да пијем и седим обично приупитам присутне:

– Да ли је требало агитовати да народ бежи у Козару 1942. године због 3.500 партизана, да би се они уз народ окупљени могли прехранити и тако омогућити Усташама да око 70.000 људи са децом отерају у логор Јасеновац и да 2.000 партизана погине. Реакција »комуниста« и партизана је иста: позива се конобар, плати се и настаје разилазак, јер они не признају да је било агитовања, већ да је народ бежао спонтано.

(3) Моји Козарчани, бивши СКОЈ-евци партизани и борци у позадини (са два свједока) се љуте на мене и када им ништа не кажем, већ им дам следећи домаћи задатак:

– Узмите географску карту Југославије и попис становништва предратни (1939!), као и попис становништва први послератни. Затим узмите било коју монографију од 20 Крајишких бригада. У свакој ће те наћи стрелицама означен пут којим је бригада пролазила кроз више од четири године ратовања (1941–1945).

– Упоредите број становника у тим пределима по та два пописа. Мислим, али проверите, немојте ми веровати, да тамо где су партизани пролазили српски народ је највише страдао. То је очекивано, јер партизански, а не фронтални начин ратовања –

припуцај па бежи – страда онај ко не побегне, а то је народ: стари, немоћни и деца.

(4) Четврта премиса коју узимам из рукописне поеме аутора је уводна песма Момчило Крститељ, која је за разлику од поеме писана у десетерцу како би се могла уз гусле певати, написана у слободном стиху. Јунак поеме Момчило је сједињен са земљом, што претставља константу у структури личности и њених промењљивих црта у границама толеранције доследности и животних принципа одржања људске српске врсте у уништавајућој борби различитих идеологија, као изврнутих свести – фашистичке и комунистичке – као екстремни.

Монархистичку идеологију издвајам из предходних, јер будући монарх – Краљ, по традицији је најбољи син породице, кога школују и припремају за наследника свога оца, како би био бољи Краљ од њега и тако развијао државу као парламентарну демократију.

(5) Враћајући се са симпозијума историчара тадашње Републике Српске Крајине, у којој сам радио као професор на филозофском факултету у Петрињи из Топуског, питао сам академика историчара Богумила Храбака:

– Каква је то историја учитељица живота кад је Срби никако не могу да науче, да неби страдали. Или је »учитељица« слаба (?), или су Срби слаби ђаци (?).

Академик Храбак ми је одговорио:

– Није историја никаква учитељица живота, нити су Срби слаби ученици. То је само флоскула за оне који не знају историју.

. . .

А сада нешто више о поеми *Војвода Момчило.*

Користећи поетску књижевну форму, као најсажетију, са којом се никако не може упоредити никакво прозно казивање, па ни ово моје, аутор је кроз биографију једнога војводе који га је у цркви крстио, и његових сабораца, успео на завидном нивоу приказати историју страдалништва Српског народа у последњих шездсет година двадесетог века.

Поеми су допринеле идеолошке заблуде као изврнута свест активно коришћена од стране Комунистичке партије Југославије и на њој пропагиране лажи.

Тако, на пример, 7. јула 1941. године у Белој Цркви Ж. Ј. Шпанац (нећу да му име пишем пуним словима!), Србин, православац, комуниста (проверен у Шпанском рату, да због идеолошких предрасуда нема своју главу, већ туђу – главу Коминтерне, партије, партијског секретара, пуца у Богдана Лончара – Србина из Лике, православца, Краљевског жандара и убија га. Данас се њихове бисте »гледају« у месту првог злочина, који уместо усташког Хрватско-екстремистичког: »Србе – на врбе!«, почиње комунистички злочин, идеолошки напреднији: »Србе – на Србе«!

Партизански врховни командант, који слови као Хрват, а ни до данас му није утврђен стварни идентитет (!?), тај чин проглашава устанком Српског народа против окупатора (дакле: Лончар и шпанац су окупатор и устаник (или усташа!?) у својој српској земљи.

Та историјска идеолошка лаж, још ни до данас није демантована истином даје 7. јула 1941. г. у Белој Цркви пуцњем комунисте Шпанца, у крилу Другог светског рата, почео и грађански рат између Срба

комуниста и Срба монархиста, или још конкретније: између Срба партизана и Срба четника – Срба на обе стране.

. . .

Поема Драгутина Кнежевића Крунице то сваким својим стихом на најснажнији начин потврђује.

Из рационалних разлога нећу да цитирам строфе и стихове, већ остављам читаоцу да моје судове сам провери, да их прихвати као своје, да их лично формира, или оповргне.

Јер, без обзира што постоје лаичка, професионална и научна мишљења, неотуђиво је демократско право сваког грађанина – читаоца на сопствено мишљење, само да се чува да оно не буде идеолошко, лажно!?

Драгутин Кнежевић Круница, своју поему завршава стиховима за коју ја, нити проза у целини, нема бољи израз:

»Шта још рећи браћо моја мила,
за Војводу Ђујића Момчила:
Момчило је бор у боровима,
Момчило је хор у хоровима,
Момчило је са Динаре стијена,
Од Момчила бољег брата нема...«

У Београду
25. августа 2005. г.

Рецензент,
Проф. др Симо М. Турудија

САДРЖАЈ

Рецензија Петра Н. и В. Штиковца, проф. 5
Момчило Крститељ (слободан стих) 15
Војвода Момчило (поема) 19
Поговор Проф. др Симо М. Турудија 85

Библиотека
ЛЕГЕНДЕ
Књига I
Ауторско издање

Рецензенти
Петар Н. и В. Штиковац, професор
проф. др Симо М. Турудија

Лектор и коректор
Сандра Вучићевић

Сарадник и заступник
Тода Матић Медић,
књижевник из Аустралије

Штампа
СПРИНТ, Београд

ISBN 86-907633-0-9

Тираж 500

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-13
821.163.41.09-13 Кнежевић Д.

КНЕЖЕВИЋ, Драгутин
Војвода Момчило (Драгутин Кнежевић Круница. - Београд : Д. Кнежевић, 2005 (Београд : Спринт). - 93 стр. ; 21 cm. - (Библиотека Легенде ; књ. 1)

Тираж 500. - Стр. 5-15: Врати се, војводо, јер наша је бесмртна (Петар Н. и В. Штиковац. – Стр. 85–92: Поговор (Симо М. Трудија.

ISBN 86-907633-0-9

а) Кнежевић, Драгутин (1940-) – »Војвода Момчило«
COBISS.SR-ID 125898764

Bayerische
Staatsbibliothek
München